

Uke 5: Lover & Universell Utforming

IN1030 Gruppe 2

Hva skal vi i dag?

- Lovverk
- Personvern
- Universell utforming
- Oblig 3

PERSONVERN

Retten til privatliv og retten til å bestemme over egne personopplysninger

PERSONVERN

```
graph TD; P[PERSONVERN] --- I[Innebygd personvern]; P --- D[Dataportabilitet]; P --- R[Retten til å bli glemte]; P --- PR[Privatliv]; P --- B[Beskytte]; P --- FUI[Forhindre urettmessig innsamling]; P --- FUB[Forhindre urettmessig bruk]; P --- RV[ Rutiner for varsling ved sikkerhetsbrudd]; P --- A[Åpenhet og innsyn]; P --- G[GDPR]; P --- PO[Personopplysningsloven]; P --- DO[Dokumentasjon for overholdelse]; P --- PK[Personvernerklæring]; P --- BS[Bestemme selv]; P --- DR[Den registrertes rettigheter]; P --- SK[Samtykkeskjema]; P --- S[Strengt sanksjoner]; P --- PO[Personvernopplysninger];
```

Innebygd personvern

Dataportabilitet

Samtykkeskjema

Personvernopplysninger

Retten til å bli glemte

Den registrertes rettigheter

Strengt sanksjoner

Privatliv

Bestemme selv

PERSONVERN

Beskytte

Personvernerklæring

Forhindre urettmessig innsamling

Dokumentasjon for overholdelse

Åpenhet og innsyn

Forhindre urettmessig bruk

Personopplysningsloven

Rutiner for varsling ved sikkerhetsbrudd

GDPR

Hva er en personopplysning?

- Navn
- Adresse
- Telefonnummer
- E-post
- Fødselsnummer
- Bilde/video (hvis det er gjenkjennelig)
- Lydopptak
- Fingeravtrykk
- Irismønster
- Atferdsmønster (hva og hvor handler du, tv-serier, hvor du beveger deg, nettsøk osv.)

Personopplysningsloven: 6 sentrale definisjoner

Personopplysning → identifiserer en person

Behandling → operasjon på/med data

Register → lagring av data

Behandlingsansvarlig → bestemmer formål (org. el. enkeltperson)

Databehandler → behandler data på vegne av b. ansvarlig (org. el. enkeltperson)

Samtykke → **FRIVILLIG; SPESIFIKT; INFORMERT**

SÆRLIGE

PERSONOPPLYSNINGER

Artikkel 9

Særlige personopplysninger

Etnisk opprinnelse

Politisk oppfatning

Religion

Filosofisk overbevisning

Fagforeningsmedlemskap

Genetiske opplysninger, biometriske opplysninger

Helseopplysninger

Seksuelle forhold

Seksuell orientering

Spesielle kriterier for å behandle!

LOVER

P Å L A

Obs-lover for informatikere:

Personopplysningsloven (og GDPR)

- Samtykkeskjema inngår

Åndsverkloven

Likestillings- og diskrimineringsloven

- inkluderer også UU

Arbeidsmiljøloven

Personopplysningsloven: (og GDPR)

- Personopplysningsloven regulerer behandling av personopplysninger.
- Det er kun tillatt å behandle personopplysninger dersom vilkår for å behandle personopplysninger er oppfylt (*det viktigste vilkåret i studentarbeid i IN1030 er **samtykke***).
- **Formålsbegrensning:** Personopplysninger skal kun behandles for spesifikke, uttrykkelige, angitte og legitime formål. Opplysninger som er samlet inn for et formål kan ikke brukes til andre formål.

Personopplysningsloven: (og GDPR)

For informatikere er det særlig viktig å kjenne til hvordan personopplysningsloven regulerer vilkårene for innhenting av personopplysninger, og vilkårene for at personopplysninger lovlig kan behandles i et datasystem.

Personopplysningsloven: (og GDPR)

- I 2018: så kom «General Data Protection Regulation» (GDPR), som ble tatt inn i Personopplysningsloven.
 - det legges større ansvar på at virksomhetene selv ivaretar personvernet når de behandler personopplysninger, mindre ansvar til Datatilsynet
 - Kravene til utvikling og vedlikehold av internkontroll skjerpes.
 - Forordningen har større fokus på informasjonssikkerhet og avvikshåndtering.
 - Nytt i forordningen er kravet om at informasjonssystemer skal designes med «innebygd personvern».

GDPR: Hva går det ut på?

<https://www.youtube.com/watch?v=UHhttps://www.youtube.com/watch?v=UHeQABHx7d4eQABHx7d4>

Er det nødvendig å informere de som er tilstede om opptak i en gruppetime?

- Viktig! Hva er formålet med opptaket?
 - privat bruk?

Hvis opptaket kun skal brukes til private formål, foreligger det ikke et lovmessig krav om å informere/få samtykke av de som er tilstede.

IT-bedrift: lagring og behandling av personopplysninger til skytjeneste i utlandet

Har de lov ifølge personopplysningsloven?

- Ja, med forbehold om at det gis “nødvendige garantier”
- Trussel og risikovurdering - gir det en akseptabel risiko?
- Behandlingsansvarlig: spesifisere formål og behandlingsgrunnlag
 - Også ta hensyn til den registrertes rettigheter og friheter (f.eks. dataportabilitet)
- Artikkel 46,47,48,49
- GDPR

Hva må de gjøre for å kunne outsource lagring og behandling?

- De må ta hensyn til Personvernforordningen (GDPR)
- Artikkel 46,47,48,49

Spørsmål?



Åndsverksloven:

- Rettigheter omkring åndsverk - selve verket man har opphavsrett til.
- Gir både ideelle og økonomiske rettigheter.
- Et **datamaskinprogram er åndsverk**.
- Åndsverkloven har en særregel: opphavsrett til «datamaskinprogram som er skapt av en arbeidstaker under utførelsen av oppgaver som omfattes av arbeidsforholdet» overføres automatisk (*med mindre annet er avtalt*) til arbeidsgiveren.

Likestillings- og diskrimineringsloven:

- § 18. *”Løsninger for IKT som underbygger virksomhetens alminnelige funksjoner, og som er hovedløsninger rettet mot eller stilt til rådighet for allmennheten, skal være **universelt utformet** fra det tidspunktet som er fastsatt i § 41. Med IKT menes teknologi og systemer av teknologi som brukes til å uttrykke, skape, omdanne, utveksle, lagre, mangfoldiggjøre og publisere informasjon, eller som på annen måte **”gjør informasjon anvendbar.”***
- **Forskrift om universell utforming** av ikt-løsninger stiller krav om at nettsider må oppfylle **35 av 61 kriterier** i standarden: **Retningslinjer for tilgjengelig webinnhold: WCAG 2.0.**

Arbeidsmiljøloven:

- Hvilke rettigheter og plikter **arbeidstakere og arbeidsgivere** har.
- § 4.2: Krav til tilrettelegging, medvirkning og utvikling som er viktig for informatikere å kjenne til.
- Her står det at arbeidstakerne (og deres tillitsvalgte) skal informeres om endringer i systemer de bruker i arbeidet, og de *“skal medvirke ved utformingen av dem”*.
- Det legges stor vekt på et godt **psyko-sosialt arbeidsmiljø** (se detaljert beskrivelse i § 4.3)

DOKUMENTER som skal være offentlige

Personvernerklæring:

Hvordan nettstedet behandler personopplysninger. Husk krav fra GDPR.

Vilkår for bruk:

Eksplisere retningslinjer for hvordan bruker kan bruke tjenesten.

Tilgjengelighetserklæring:

Redegjør for hvordan nettstedet oppfyller kravene (35 av WCAG) til universell utforming.

Hva kan være fordelene med en tilgjengelighetserklæring?

- Virksomheter blir oppmerksomme på hva som ikke samsvarer med Universell Utforming
- Det skal kunne fungere som en kanal for tilbakemelding fra brukerne om svakheter i løsningen.

[Mer info her ;\)](#)

Spørsmål?



LOVER

P

Å

L

A

**GDPR
Private Policy**

**COPY-
RIGHT**

**UU
W.C.A.G**

HMS

LOVER

P

**GDPR
Private Policy**

Å

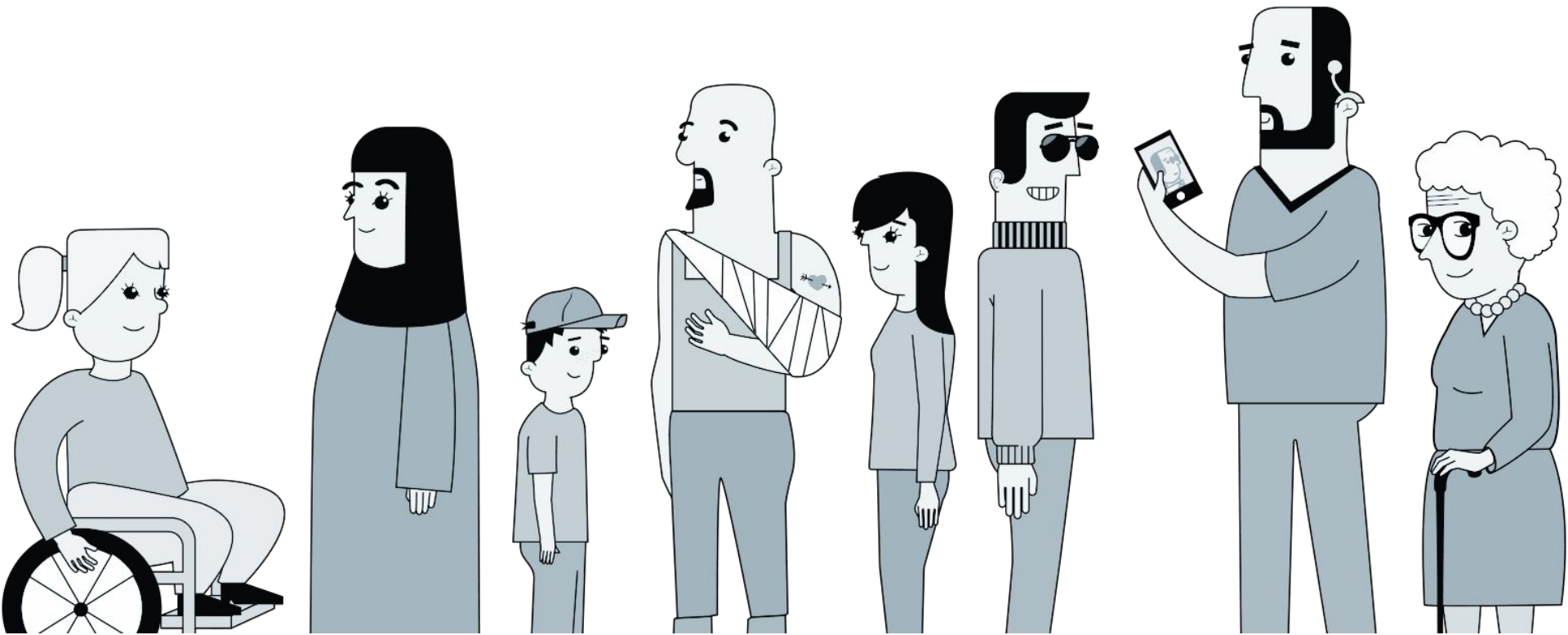
**COPY-
RIGHT**

L

**UU
W.C.A.G**

A

HMS

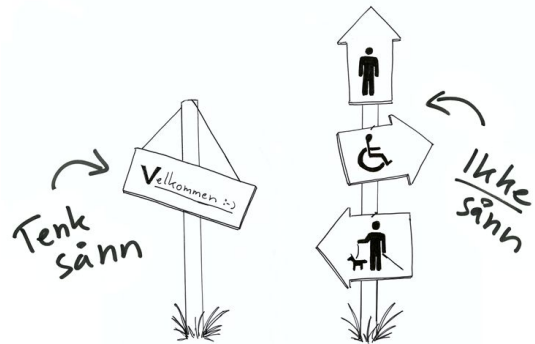


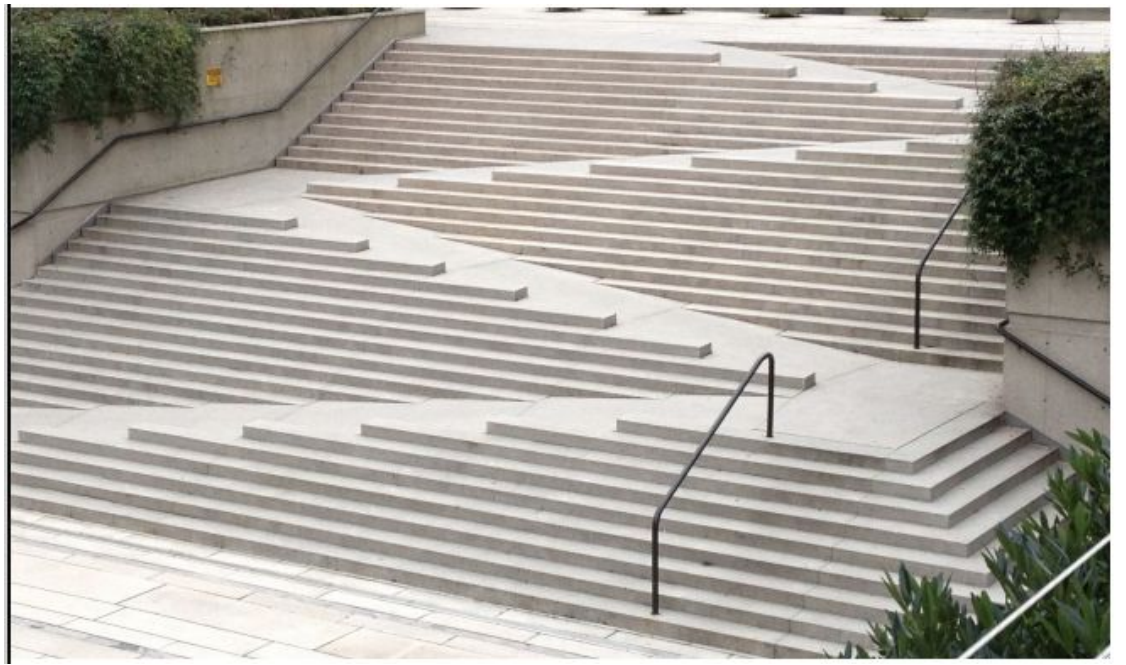
UNIVERSELL UTFORMING

Universell Utforming

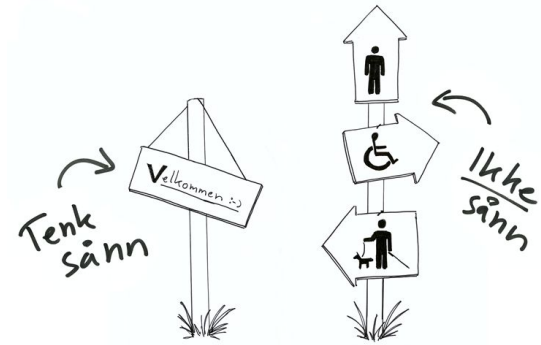
“Utforme samfunnet slik at så mange som mulig kan delta aktivt uavhengig av funksjonsevne”

Hvilke kategorier har vi for nedsatt funksjonsevne?





UU på 2 minutt

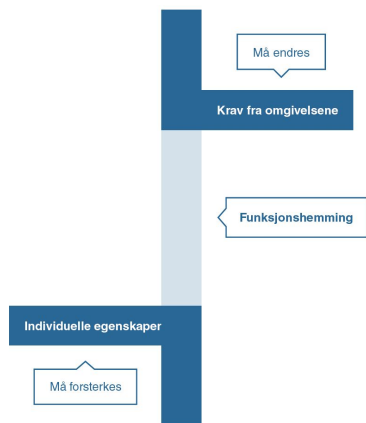


Spørsmål?

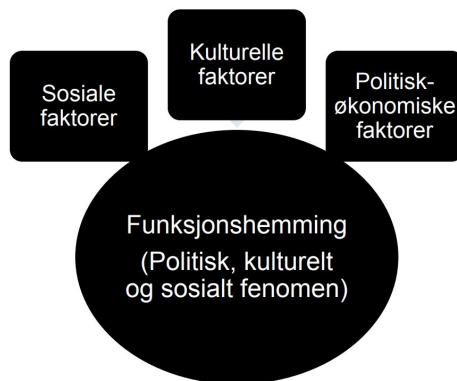


GAP-modell, sosial modell og medisinsk modell

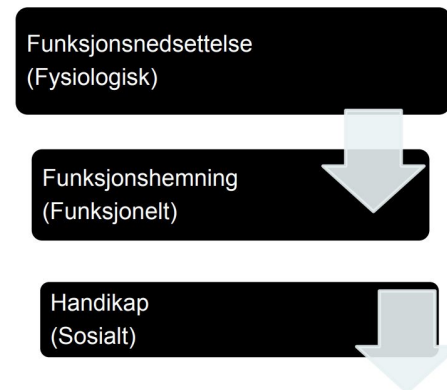
- Avstand mellom krav fra samfunnet og personens forutsetninger.
- Hvordan gjøre dette gapet mindre?
- Gapet kan være dynamisk



- Mange faktorer i hverdagen som bygger opp mot en funksjonshemming
- "Skylden" legges på det det rundt oss



- Individnivå
- Hva skal til for å "helbrede" personen?
- Det er noe som mangler i personen og hvordan løse dette?
- Custom løsning



Relevant til Oblig 3, oppgave 1 d

USERINYERFACE

<https://userinyerface.com/>

TILGJENGELIGHET

Kan noe være tilgjengelig uten å være inkluderende?

INKLUDERING

Kan noe være inkluderende uten å være tilgjengelig?

WCAG

WEB CONTENT ACCESSIBILITY GUIDELINES

WCAG PRINSIPP:

Prinsipp 1: Mulig å oppfatte:

informasjon og
brukergrensesnittskomponenter

1.1. Tekstalternativ

En lydfil har en
transkribert tekstfil

Prinsipp 2: Mulig å betjene:

det må være mulig å betjene
brukergrensesnittskomponenter og
navigeringsfunksjoner

2.1. Tastatur

Mulig å bruke
piltaster utover mus

Prinsipp 3: Forståelig:

det må være mulig å forstå
innholdet og betjening av brukergrensesnittet

3.2. Konsekvent navigering

Samme rekkefølge

Prinsipp 4: Robust:

innholdet må være robust nok til at det
kan tolkes på en pålitelig måte av
brukere som bruker ulike
konfigurasjoner og teknologier

4.1. Kompatibelt

Fleksibel software - teknologi.
andre assisterende
hjelpemidler

Beskrivelse av tre av 24 tipsene for UU

2. Ta med ekspertise på laget

- En med erfaring i UU i utviklerteamet
- Mangfold i teamet
- Domeneeksperter (noen som er blind/døv/sitter i rullestol)
- Får med UU fra starten av

4. Test universell utforming

- Enklere å rette feil?
- Funker det?
- Teste på ulike brukere
- Flere brukere kan bruke systemet
- Teste at det faktisk fungerer

9. Ha mulighet for tilpasning av siden, bruk responsiv design

- Enklere navigasjon
- Mulighet til å endre: tekst, størrelse, kontrast osv.
- Mulighet til å bruke ulike plattformer: PC, mobil, nettbrett
- "Colorblind mode"
- Dark/light mode
- Desktop/vanlig
- Ebøker

Spørsmål?



FUNKiFY

<https://www.funkify.org/?v=f003c44deab6>

Nyttige nettsider

Tilsynet for universell utforming av IKT (<https://uutilsynet.no/>)

WCAG (<https://www.w3.org/WAI/standards-guidelines/wcag/>)

Lovdata.no (<https://lovdata.no/>)

IN1030 fagsiden :) <3

Neste uke - Oppsummering og oblig hjelp

- *Hva har vi lært hittil?*
- *Læringsmålene*
- *Intro til Modul B*

Innlevering Oblig 3: tirsdag 2. mars kl 23:59.

emmatv@ifi.uio.no